

§. III.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primo: Generatio in Patre, & natiuitas in Filio, habent rationem notionis: Ergo dantur plusquam quinque notiones in Divinis: Consequenter patet, Antecedens probatur. Generatio & natiuitas sunt rationes cognoscendi Patrem & Filium, & alias ad dignitatem spectant: quod sufficere ad rationem notionis patet ex dictis: Ergo rationem notionis obtinent.

Respondeo negando Antecedens, ad cuius probationem dicendum est, quod ut aliquid obtineat rationem notionis in Divinis, debet esse ratio cognoscendi personam divinam in seipsa: generatio vero & natiuitas, cum sint nomina significantia origines in fieri & tendentia, notificent tantum actus notiales dinarum personarum, non vero ipsas personas divinas in se ipsis; & ideo notiones non sunt.

Addo quod, generatio & natiuitas possunt considerari, vel in recto, vel in obliquo: primo modo dicunt aliquid absolutum, unde ut sic non possunt esse notiones: secundo modo paternitatem & filiationem, qua sunt duae ex notionibus assignatis, important; & ita sub hac consideratione numerum notionum augere nequeunt.

Obijcies secundo: Ratio Verbi & ratio Filii virtualiter distinguuntur in Filio (& idem dicendum de ratione domini & amoris in Spiritu sancto) At ratio Verbi notio est, cum ad originem spectet, & dignitatem importet: ergo dantur in Filio duae notiones, & totidem in Spiritu sancto; & consequenter plures sunt notiones, quam quinque assignatae.

Respondeo primo, negando Antecedens: cum enim ratio representationis connotata a Verbo, non distinguatur virtualiter a ratione naturae, qua in conceptu Filii importatur; eo quod illae duae rationes ad eandem lineam intellectualem pertineant; etiam ratio Filii, & ratio Verbi in secunda Trinitatis persona identificantur sine virtuali discrimine, ut in 2. disputatione art. 4. §. ultimo ostensum est.

Præterea, Dato & non concesso, quod ratio Filii & Verbi distinguantur virtualiter, quantum ad perfectiones absolutas, quas de connotato important: tamen certum est, rationem Verbi, pro eo quod in recto dicitur, nempe relatione, non distinguuntur virtualiter a ratione Filii: esse autem notionem, non competit Verbo aut Filio ratione connotati, vel absoluti, sed ratione illius quod ab utroque in recto importetur, quod est relatio.

Obijcies tertio: Spiritio activa non est notio: Ergo non dantur quinque notiones. Consequenter patet, Antecedens probatur. Notio debet esse proprietatis personalis, nam quod non est proprium, non potest esse ratio cognoscendi personam in sua propria ratione: Sed spiritio activa non est proprietatis personalis: cum duabus personis conveniat, scilicet Patri, & Filio, simul spirantibus & producentibus Spiritum sanctum: Ergo rationem notionis non obtinet.

Respondeo negando Antecedens, ad cuius probationem dicatur cum D. Thom. opus. 3. c. 59. proprietatem dici dupliciter: primo absolute, secundo comparative. Sic ribilitas, quae est proprietatis hominis, est proprietatis absoluta; esse vero bipedem, est proprietatis ipsius comparativa ad quadrupedia. Ita etiam in proposito, spiritio activa non est proprietatis absoluta, quasi conveniens uni personae, sed comparative in ordine scilicet ad Spiritum sanctum, cui ipsa non convenit.

Obijcies ultimo: Innascibilitas in Patre vel sumitur pro materiali, vel pro formali? Si primum, non est notio a paternitate distincta, cum de formali significet paternitatem. Si secundum, notio non est, cum negatio sit, & consequenter dignitatem non explicet, de ratione enim notionis est quod ad dignitatem pertineat, ut supra diximus: Ergo non sunt quinque notiones in Divinis.

Huius argumento patebit solutio ex dicendis disputatione sequenti, ubi significatum formale huius nominis ingenitum, quod est idem ac innascibile, exponemus. Nunc brevier respondeo, eligendo secundam partem dilemmatis. Ad probationem in contrarium dicendum est, ad rationem notionis necessarium non esse quod sit dignitas, sed sufficere quod circumlocutive, & a posteriori dignitate explicet; sicut nec requiritur quod sit personalitas, sed quod personalitatem notificet. Licet autem innascibilitas ratione sui formaliter dignitas non sit, tamen a posteriori explicat dignitatem personalem prima personae, scilicet auctoritatem principii, per modum capitis & fontis omnium dinarum personarum ut latius expendemus disputatione sequenti.

Dices: Si notio in negatione consistere possit, sequeretur plures alias dari notiones, quam quinque enumeratas: nam in Filio negatio procedendi per voluntatem, quae inspirabilitas dicitur, & in Spiritu sancto negatio procedendi per intellectum tanquam terminum genitum, quae

ingenerabilitas appellatur, rationem notionis obtinebunt; & sic ad minus dabantur septem notiones in Divinis: Sed hoc non admittitur a nobis: Ergo &c.

Respondeo negando sequelam Majoris: Inspirabilitas enim nec dignitas est, nec dignitatem denotat. Et idem de ingenerabilitate dicendum: Tum quia, supposito quod aliquid producatur, non dicit, ex nostro modo concipiendi dignitatem, quod caret hoc, vel illo modo productionis: Tum etiam, quia inspirabilitas sumpta ratione sui, creaturis potest competere, & similiter ingenerabilitas: cum creatura non spirantur, & possint produci per actionem quae generatio non sit. Innascibilitas autem, quae in negatione omnis principii consistit, explicat dignitatem, scilicet auctoritatem principii, per modum capitis & fontis omnium dinarum personarum; solumque primo supposito perfectissimam naturam intellectuales competere potest.

Huius discriminis radicem assignavit D. Thom. 1. ad 6. Annibaldu. dist. 28. q. 1. art. 1. ad 3. quia scilicet, quo affirmatio est specialior, eo universalior evadit negatio; & e contra quo universalior fuerit affirmatio, eo illius negatio est contrarior: ut constat in negatione animalis, quae limitatio est, & paucioribus convenit, quam negatio hominis; quia animalis affirmatio universalior est affirmatione hominis. Quia ergo inspirabilitas est negatio peculiaris processionis, & ingenerabilitas negatio processionis per intellectum, quae etiam specialis processio est; innascibilitas autem est negatio processionis ut sic; quae universalior est qualibet ex his processionibus; consequens est quod primae negationes universales sint, nec ad intellectuales naturam coarctant, subindeque dignitatem non denotent; ista autem negatio coarctetur ad naturam intellectuales, & illius dignitatem designet.

DISPUTATIO VIII.

De Persona Patris.

Ad questionem 33. D. Thomae.

Uo sunt nomina, quae primae personae divinae solent attribui: primum est nomen Patris, quod est tantae religionis & excellentiae, ut Cyrillus in Joan. asserat, hoc praclarissimum nomen magis ei quam Dei titulum convenire: Hoc enim (inquit) dignitatis, illud substantialis significativum est proprietatis. Deum enim si dixeris, verum omnium Dominum ostendisti: Patrem vero si appellaveris, proprietatem retigisti. Deus dicitur & Dominus; quatenus mundum creavit: Pater appellatur, quia Filium aeternum sibi consubstantialem, & Deum genuit.

Cum hac Cyrilli cogitatione concordat id quod refertur Joan. 20. scilicet Christum apparentem Magdalenae post resurrectionem, iussisse illi ut haec annuntiaret Discipulis: Ascende ad Patrem meum, & Patrem vestrum; Deum meum, & Deum vestrum. Ubi praemittit titulum Patris, eumque Dei titulo attonit: Quia (inquit Theodoretus) appellatione Patris magis quam Domini delectatur.

Secundum nomen quod primae personae convenit, est nomen ingeniti, seu innascibilis, quod etiam summe dignitatis est ac excellentiae: hoc enim nomen designatur, Patrem nedom in Divina personarum Triade, primum tenere originis, sed insuper totius Divinitatis inextinguibile esse ac fontale principium. Unde Dionysius in libro de divin. nomin. Sicut sicut super substantialis dicitur est Pater. Et Consilium Toletanum sextum: Consequenter Patrem ingenitum, increatum, fontem & originem totius Divinitatis, apud quem non tam paternitas, quam paternitatis principatus.

Sed advertendum est, hoc nomine non solum negationem generationis stricte sumpte importari (sic enim non est Patri proprium, sed convenit etiam Spiritui sancto, quia ille non est filius nec genitus, nec eius processio est vera generatio, ut in 2. disp. ostendimus) sed etiam negationem omnis processionis & communicationis ab alio: quo pacto soli Patri convenit, cum ille solus a nullo procedat, & quidquid habet a nullo recipiat.

Circa primum nomen nihil occurrit dicendum. Circa secundum quatenus solet, ac innascibilitas, quae per hoc nomen; ingenitum, significatur, per aliquid positivum, vel pure negativum, in ratione notionis constituitur? Quam difficultatem articulo sequenti brevier resolvemus.

ARTICULUS UNICUS.

An innascibilitas per negationem, vel per aliquid positivum in ratione notionis constituitur?

In huius difficultatis resolutione tres reperio Auctorum sententias. Prima tenet, innascibilitatem, ut est Patris notio, aliquid positivum importare. Pro qua sententia recitantur D. Bonaventura, Aureolus, & quidam alii antiqui

tiqui Theologi, quos ex modernis secutus est Philippus a S. Trinitate hic disp. 6. dub. 3.

Secunda docet illam constitui in ratione notionis per respectum rationis, qui intelligitur in Patre in eo signo, quo concipitur constitui in ratione personae, & Filii generationem procedere. Ita Vasquez disp. 137. art. 1.

Tertia asserit illam in ratione notionis importare aliquid respectum transcendentalem, quo Pater, tanquam fundamentale Trinitatis principium, indivise Filium & Spiritum sanctum respicit. Ita Alarcon hic disp. 7. c. 1. Pro veritatis declaratione.

Dico, innascibilitatem non constitui in ratione notionis per aliquid positivum, sed per negationem omnis processionis vel productionis passivae, quam de formali significat. Ita expresse docet S. Thomas in 1. dist. 28. qu. 1. art. 1. ubi ait: Licet ingenitum nihil ponat quod sit de intellectu eius constitutum, non tamen sequitur quod non possit esse notio: quia illud cuius ratio consistit in remotione, operatur per negationem certitatem, sicut ceteris. Quo nihil clarius & expressius dici potest: unde mirum est quod Philippus a S. Trinitate, hunc locum citet pro sua sententia.

Probat etiam conclusio ex eodem S. Doctore hic art. 4. ad 1. ubi postquam relatus sententias illorum, qui dicunt innascibilitatem, prout est Patris proprietatem, vel significare quod a nullo sit, & quod sit principium aliorum, vel universalem auctoritatem, vel fundamentalem plenitudinem, sic concludit: Et idem dicendum est secundum Augustinum, quod ingenitum negationem generationis passivae importat. Et paucis interpositis, ait: Nec propter hoc sequitur quod ingenitum non debeat poni propria notio Patris, quia prima & simpliciter per negationem notificatur: Ex quibus sic arguo: Primum argumentum D. Thomae intendebat probare, innascibilitatem non esse notionem, eo quod notio ponat aliquid in eo cuius est; ingenitum autem nihil ponit, sed removel, cum negationem importet. Cui argumento respondet, quod licet ingenitum, seu innascibilitas, negatio sit, tamen esse potest notio Patris, quia simpliciter per negationem notificatur: At si sentiret, ingenitum in ratione notionis, non per negationem, sed per positivum constitui, non sic responderet, sed facilius argumentum solveret, asserendo quod licet negationem significet, non tamen per illam, sed per positivum in ratione notionis constituitur: Ergo innascibilitas, non per aliquid positivum, sed per negationem omnis processionis vel productionis passivae, in ratione notionis constituitur.

Secundo probatur conclusio ratione fundamentali. Ad rationem notionis sufficit, quod notificet aliquid personale, pertinet ad dignitatem, nec requiritur quod ipsa notio, ratione sui dignitas sit: At negatio, significata nomine ingeniti, notificat in Patre aliquid pertinet ad dignitatem, scilicet primatum originis, & immediatam terminationem paternitatis respectu naturae divinae, quae dignitas nulla alia proprietate explicatur: Ergo etiam si ratio sui dignitas non sit, erit notio ratione sui. Minor patet, Major autem probatur primo ex doctrina D. Thomae jam adducta. Secundo, quia non magis requiritur ad rationem notionis, quod significet aliquid ad dignitatem spectans, quam quod significet proprietatem personalem; cum primum ex secundo colligatur: Sed ut aliquid notio sit, non requiritur quod ratione sui sit proprietatis personalis: sed sufficit quod proprietatem personalem circumlocutive significet, seu notificet: Ergo etiam non requiritur quod ratione sui dignitas sit, sed solum quod circumlocutive notificet dignitatem. Tertio probatur eadem Major contra Vasquez, argumento ad hominem. Nam ille docet, ut vidimus innascibilitatem in ratione notionis per relationem rationis constitui. Sed relatio rationis, cum nihil reale & positivum sit, ratione sui nullam dicit perfectionem aut dignitatem (esto illam notificet aut explicet.) Ergo ad rationem notionis non requiritur quod ratione sui dignitas sit, sed sufficit quod dignitatem explicet, aut manifestet.

Denique probatur conclusio specialiter contra Alarcon, destruendo praecipuum eius fundamentum. In Patre non datur aliquis respectus transcendentalem, quo indivise Filium & Spiritum sanctum respicit: Ergo innascibilitas per respectum illum transcendentalem non potest in ratione notionis constitui. Consequenter patet, Antecedens probatur. In Patre non datur aliquis unus & communis influxus, quo in Filium & Spiritum sanctum influat: Ergo neque unus respectus transcendentalem, quo indivise utramque personam respiciat. Antecedens est certum: Filius enim adequate procedit per intellectum, & Spiritus sanctus per voluntatem, nec datur alia tertia ratio influendi in ipsos. Consequenter vero probatur. Omnis respectus quo in Divinis una persona aliam respicit, five sit transcendentalem, five predicamentalem, aut quasi predicamentalem, debet in influxu & origine activa vel passiva fundari: Ergo si in Patre non datur unus & communis influxus, debet in Filium & in Spiritum sanctum influat, non poterit dari unus respectus transcendentalem, quo indivise utramque personam respiciat, ut docet Alarcon,

sed adequate Filium respiciet paternitate, & Spiritum sanctum spiratione activa.

Sed opponit ille Auctor, quod Pater vocatur a SS. Patribus Fontana Divinitatis, seu Fundamentale Trinitatis principium, unde ad notionem Patris pertinet hoc quod est esse principium universale, & veluti primam radicem aliorum personarum: At in ratione principii radicalis Filii & Spiritus sancti, non constituitur per paternitatem & spirationem: cum per illas solum comparetur ad Filium & Spiritum sanctum, ut proximum illorum principium: Ergo per formalitatem aliquam ab illis distinctam, quae cum absoluta non sit, nec sit relatio predicamentalem, erit utique transcendentalem relatio, qua ut principium radicale indivise utrumque respiciet, & consequenter haec fundabit negationem ingeniti, innascibilitatem in ratione notionis constituet.

Respondeo, concessa Majori, negando Minorem. Ad cuius probationem dicendum est, paternitatem posse considerari dupliciter, scilicet ut est relatio, & ut est substantia, seu forma hypostatica, primo terminans & modificans naturam divinam. Sub priori consideratione non constituit Patrem fundamentale Trinitatis principium, seu principium radicale Filii & Spiritus sancti, sed solum illum refert ad Filium: bene tamen sub posteriori, quia ut sic fundat in Patre incapacitatem essendi ab alio, & connotat divinam naturam, ut a se & non ab alio habitam: unde sub hac ratione paternitas de materiali & fundamentaliter hoc nomine, ingenitum, prout est Patri proprium, & notio illius importatur.

Dices, Ex hoc sequi innascibilitatem non esse notionem a paternitate distinctam: nam ad constituendam diversam notionem, requiritur conceptus obiectivus virtualiter distinctus, ut disputatione praecedenti dicebamus: Sed paternitas, ut forma hypostatica, non distinguitur, virtualiter a se ipsa ut referente: Ergo si ut forma hypostatica hoc nomine ingenitum de materiali importetur, innascibilitas non erit notio a paternitate distincta.

Sed facile responderetur, negando sequelam Majoris: Ad cuius probationem dicendum est, quod ad constituendam diversam notionem, requiritur conceptus obiectivus virtualiter distinctus, sicut ex parte illius quod de formali significat, non tamen semper exigitur, quod virtualiter sit diversus ex parte eius quod fundamentaliter & de materiali tantum importat, unde cum paternitas, ut gerit minus substantiam & formae hypostaticae, primo modificat naturam divinam, de materiali solum & fundamentaliter hoc nomine, ingenitum, prout est Patris notio importetur, illudque de formali significet negationem omnis processionis, seu passivae productionis, quae virtualiter a paternitate distinguitur, innascibilitas erit notio a paternitate distincta.

DISPUTATIO IX.

De Persona Filii.

Ad questionem 34. & 35. D. Thomae.

Varia in sacris litteris Dei Filius sortitur nomina, quae sub duodenario numero Ambrosius lib. 2. de fide in prologo ex variis tam veteris, quam novi Testamenti locis collegit. Vocatur enim Filius Dei, Verbum, Imago, Idea, Principium, Sapientia, Lux, Candor lucis aeternae, Character, Figura substantiae, Speculum, Veritas. De quibus nominibus haec subiungit idem Ambrosius: Hi sunt pretiosi illi lapides, Sardinus, Iaspis, Smaragdus, Chrysolitus, & alii, quibus Sancti Aeterni, qui Christi figuram gerunt, vestimentum inseritur. Illic veri amicus est Sacramentis, hic vestis nuptialis, hic textus propheticus, qui bene noceret ista contemere. Filius Dei dicitur, quia ex Deo Patre nascitur. Verbum, quia ex ore Altissimi cum perfecta eius notitia prodit. Imago, splendor gloriae, & speculum: quia nihil ei deest quominus perfecte Patrem exprimeret possit. Vapor virtutis Dei, quia eisdem cum Patre naturae. Candor lucis aeternae, quia ei coaeternus. Character, a Patre personali differentia, non essentiali perfectione discretus.

Ex his nominibus alia sunt quae respectum dicunt ad Patrem, ut Filius, Verbum, Imago: alia quae relationem ad creaturas expriment, ut Idea, principium, exemplar: alia propria & notionalia, ut Filius, Verbum, & Imago: alia omnibus personis communia, & Filio appropriata, ut lux, virtus, vita, principium, idea, &c.

De his omnibus nominibus non agit D. Thomas in praesenti, sed tantum de duobus praecipuis scilicet de nomine Verbi, & Imaginis: quia (inquit) ratio Filii ex ratione Patris consideratur. Unde huius S. Doctores vestigiis inherentes solum de ratione Verbi & Imaginis in hac disputatione differemus.